EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 3. 2. 2012
COM(2012) 33 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Priebežné hodnotenie viacročného programu Únie na ochranu detí, ktoré používajú internet a iné komunikačné technológie

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Priebežné hodnotenie viacročného programu Únie na ochranu detí, ktoré používajú internet a iné komunikačné technológie

1. ÚVOD

Toto oznámenie sa vzťahuje na priebežné hodnotenie programu Bezpečnejší Internet 2009 – 2013, ďalej v tomto oznámení uvádzaného len ako „program“. Vykonaním hodnotenia bola poverená skupina Technopolis. Hlavným cieľom hodnotenia bolo posúdiť relevantnosť, účinnosť a efektívnosť programu, ako aj jeho širší vplyv a udržateľnosť na základe podkladov z dotazníkov, konzultácií so zainteresovanými stranami a ročných správ.

Hlavným cieľom programu je:

– zvýšiť informovanosť verejnosti

– poskytnúť verejnosti sieť kontaktných miest na ohlasovanie nezákonného a škodlivého obsahu a správania, predovšetkým v prípade materiálu obsahujúceho zneužívanie detí, grooming (nadväzovanie kontaktov s deťmi na účely sexuálneho zneužitia) a cyber bullying (šikanovanie cez internet).

– posilniť samoregulačné iniciatívy v tejto oblasti a zapojiť deti do tvorby bezpečnejšieho online prostredia,

– vytvoriť základňu poznatkov o nových trendoch pri používaní online technológií a ich dôsledkov v životoch detí.

V porovnaní s predchádzajúcimi programami sa všeobecný rozsah pôsobnosti prebiehajúceho programu rozšíril tak, aby sa vzťahoval aj na vznikajúce technológie, škodlivé kontakty a správanie (napr. grooming a cyber-bullying), a program je zameraný na vytvorenie základne poznatkov v tejto oblasti.

Hlavným mechanizmom na realizáciu programu je spolufinancovanie projektov vybraných na základe verejných výziev na predkladanie návrhov. V dôsledku toho sa z rôznych osí akcií financovala celá škála rozličných projektov, ktoré v prípade potreby dopĺňali nefinancované činnosti. Škála projektov zameraných na vytvorenie bezpečnejšieho online prostredia pre mladých ľudí a nefinancovaných iniciatív siaha od podpory Dňa bezpečnejšieho internetu cez organizáciu fóra o bezpečnejšom internete až po propagáciu a podporu samoregulácie príslušného odvetvia a spoluprácu s inými príslušnými organizáciami na medzinárodnej úrovni.

Súčasťou akcií programu je spolufinancovanie centier bezpečnejšieho internetu, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri **zvyšovaní informovanosti občanov**[1]. Centrá sa nachádzajú vo

[1] Centrá bezpečnejšieho internetu: http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/index_en.htm.

všetkých členských štátoch EÚ, ako aj na Islande, v Nórsku a Rusku. Všetky centrá s výnimkou Portugalska prevádzkujú linky dôvery, ktoré rodičom a deťom poskytujú poradenstvo pri témach súvisiacich so spôsobom, akým deti využívajú online technológie. Centrá i linky dôvery sú súčasťou siete INSAFE[2]. Vo väčšine krajín centrá bezpečnejšieho internetu zahŕňajú aj horúce linky – ich hlavnou úlohou je prijímať hlásenia verejnosti o **nezákonnom obsahu online**. V prípade zistenia nezákonného obsahu horúce linky o ňom informujú príslušné orgány na presadzovanie práva v danej krajine a/alebo poskytovateľa internetových služieb a žiadajú jeho odstránenie, alebo člena Medzinárodného združenia internetových telefónnych horúcich liniek (INHOPE), ak sa obsah nachádza na serveri inej krajiny. Koordináciu horúcich liniek zabezpečuje združenie INHOPE[3]. Jedným z ústredných cieľov práce v rámci programu je **zlepšiť poznatky** o tom, ako mladí ľudia využívajú technológie. Preto program podporuje viaceré výskumné projekty zamerané na celú paletu tém a disciplín. Prehlbovanie poznatkov nielen zlepšuje výskumný profil otázok súvisiacich s bezpečnejším internetom, ale prostredníctvom početných relevantných projektov rozširuje aj základňu poznatkov pre všetky činnosti v rámci programu. K súčasným projektom na prehlbovanie poznatkov patria:

– Projekt **EU Kids Online II** (vybraný v rámci predchádzajúceho programu) je zameraný na posilnenie základne poznatkov o skúsenostiach a praxi detí a rodičov v súvislosti s rizikami a bezpečnosťou pri využívaní internetu a nových technológií v Európe. Ide o prvý projekt, ktorý skúma postoje a počínanie detí i rodičov vzhľadom na bezpečnosť v online prostredí vo väčšine členských štátov Európskej únie. Projekt je pokračovaním predchádzajúceho projektu EU Kids Online I, pričom sa zvýšil počet zapojených krajín z 21 na 25.

– Európsky **Online Grooming Project** (**POG**) (vybraný v rámci predchádzajúceho programu) je zameraný na výskum praktík, pomocou ktorých si páchatelia usvedčení z groomingu vyhľadávajú obete. POG je prvý európsky výskumný projekt, ktorý sa zaoberá vlastnosťami a správaním páchateľov využívajúcich internet na hľadanie mladých obetí. Ide o spoluprácu 6 partnerov zastupujúcich 4 krajiny: Spojené kráľovstvo, Taliansko, Belgicko a Nórsko. Činnosti projektu zahŕňajú štúdiu, v ktorej sa skúmajú spisy prípadov osôb nadväzujúcich kontakty s deťmi na účely sexuálneho zneužitia. V rámci projektu sa vypracujú správy o výskume a politických publikáciách z partnerských krajín projektu. Ďalej projekt zahŕňa rozhovory so strategickými zainteresovanými stranami o zaobchádzaní s problémom online groomingu a jeho prevencii.

– Cieľom projektu Riskantné správanie online – sprostredkovanie poznatkov skúmaním a prípravou (**Risk taking Online Behaviour - Empowerment through Research and Training, skrátene ROBERT)** je zaistiť bezpečnosť interakcie detí a mladých ľudí v online prostredí na základe skúseností s postupmi online zneužívania a faktormi, ktoré mladých ľudí stavajú do zraniteľnej pozície, i faktormi, ktoré im ponúkajú ochranu.[4] Skúmajú sa aj stratégie páchateľov pri nadväzovaní kontaktov s deťmi na účely sexuálneho zneužitia, pričom sa získavajú poznatky o tom, ako sa zneužívanie v online prostredí

---

[2] Európska sieť centier zvyšovania informovanosti http://www.saferinternet.org/web/guest/home;jsessionid=CFCEC3A1AE9934CF71917E6C207ABB2C.

[3] Medzinárodné združenie internetových telefónnych horúcich liniek – INHOPE: http://www.inhope.org/gns/home.aspx.

[4] Risktaking Online Behaviour - Empowerment through Research and Training (Riskantné správanie online – sprostredkovanie poznatkov skúmaním a odbornou prípravou) http://www.childcentre.info/robert/about-the-project/

vyvíja. Deťom a mladým ľuďom sa sprostredkujú poznatky, aby sa vedeli v online prostredí lepšie chrániť. Predovšetkým pre deti, ktoré patria do mimoriadne ohrozených skupín, budú prínosom zlepšené možnosti, vlastnej ochrany.

V rámci boja proti nezákonnému obsahu program spolufinancuje iniciatívy na **podporu orgánov na presadzovanie práva** v boji proti materiálu obsahujúcemu sexuálne zneužívanie detí.

– Projekt **FIVES** – Podpora forenzného skúmania obrázkov a videí (**Forensic Image and Video Examination Support)** bol vybraný v rámci predchádzajúceho programu a prebiehal v období od 1. 2. 2009 do 31. 1. 2011. Jeho cieľom bolo vyvinúť nové nástroje IKT špecializované na výskum obrázkov a videí sexuálneho zneužívania detí, pomocou ktorých by polícia lepšie zvládala spracovanie veľkých množstiev zhabaného vybavenia.

– Databáza **INTERPOLU** Medzinárodná databáza obrázkov sexuálneho zneužívania detí - **International Child Sexual Exploitation Image Database (ICSEDB)** je projekt s cieľom zvýšiť počet identifikovaných detí a zachrániť ich pred zneužívaním. Ústredným nástrojom je sofistikovaný softvér na porovnávanie obrázkov, pomocou ktorého sa dajú zistiť súvislosti medzi obeťami a miestami. Ďalej umožňuje oprávneným používateľom v členských krajinách INTERPOL-u priamy prístup k databáze v reálnom čase. Dlhodobým cieľom je poskytnúť prístup k tomuto systému 30 ďalším krajinám.

Na zaručenie **účasti občianskej spoločnosti** zriadili centrá bezpečnejšieho internetu národné grémiá mladých, s ktorými pravidelne konzultujú. V októbri 2010 sa po druhýkrát zhromaždili mladí ľudia z 30 európskych krajín, aby sa zúčastnili na európskom grémiu mladých v rámci INSAFE. Ich diskusie o názoroch a návrhoch týkajúcich sa bezpečnosti v online prostredí sa začlenili do širšej diskusie v rámci fóra o bezpečnejšom internete v roku 2010. Ďalším prostriedkom na zapojenie občianskej spoločnosti je sieť európskej mimovládnej agentúry Aliancia pre bezpečnosť detí online II (Alliance for Child Safety Online II, eNACSO). Jej financovanie bude pokračovať do 31. 8. 2012 a tvoria ju európske organizácie pre ochranu detí, ktoré sa angažujú za bezpečnosť detí v online prostredí. Sieť predstavuje svoje spoločné stratégie a odporúčania týkajúce sa zmien národným, európskym a medzinárodným orgánom a osobám s rozhodovacími právomocami a ďalším dôležitým zainteresovaným partnerom.

Okrem toho je cieľom programu zjednodušiť používanie **filtračného softvéru a služieb na označovanie obsahu**. V rámci porovnávacej štúdie (SIP-Bench study), ktorá sa vykonávala v období rokov 2010 až 2012, sa vypracoval zoznam kritérií, pomocou ktorého si rodičia môžu vybrať kontrolný nástroj vyhovujúci ich potrebám. Prvé výsledky boli k dispozícii v decembri 2010. Prvá štúdia SIP-Bench (2006 – 2008) preukázala, že počas trojročného obdobia došlo k zlepšeniu nástrojov a zjednodušila sa ich inštalácia.

Internet a mobilné technológie sa rozvíjajú rýchlym tempom a pri schopnosti rýchlo reagovať na nové trendy používania medzi deťmi a riziká je dôležitá **samoregulácia odvetvia**. Program podporuje dve samoregulačné iniciatívy dotknutého odvetvia na úrovni EÚ. Vedúci mobilní operátori a poskytovatelia obsahu v roku 2007 podpísali Európsky rámec bezpečnejšieho používania mobilných telefónov v skupine mladistvých a detí. V roku 2009 hlavné sociálne siete s činnosťou v Európe podpísali zásady pre bezpečnejšie sociálne siete v EÚ.

Program podporuje **podujatia a kampane**, ako sú napríklad Deň bezpečnejšieho internetu a Fórum pre bezpečnejší internet.

2. CIELE HODNOTENIA

Hodnotenie sa týka prvej časti programu Bezpečnejší Internet 2009 – 2013, pričom sa zameralo na zhodnotenie vývoja programu. Zároveň sa závery z neho premietnu do odporúčaní týkajúcich sa následných iniciatív.

Hodnotenie programu v tejto fáze je priebežným hodnotením a obsahuje analýzu relevantnosti programu z hľadiska jeho zostavenia, efektívnosti a účinnosti. Okrem toho poskytuje údaje o udržateľnosti a vplyve programu, pričom osobitný dôraz sa kladie na súdržnosť programu. Pri hodnotení **významu** programu sa vychádzalo z týchto otázok:

– Došlo k zmenám pri problémoch, na ktorý je program Bezpečnejší internet zameraný?

– Zmenili sa od začiatku programu okolnosti, technológia, spoločenské alebo ekonomické faktory?

– Sú ústredné činnosti a oblasti zamerania najdôležitejšie a sú stále relevantné na dosiahnutie celkového cieľa programu? Sú súčasné ciele naďalej relevantné pre budúcnosť?

– Do akej miery sú ciele relevantné pre používateľov internetu, rodičov, učiteľov, deti a odvetvie? Vytvorila sa pridaná hodnota pre cieľové skupiny?

Efektívnosť programu sa posúdila na základe týchto otázok:

– Realizuje sa program uspokojivo? Sú postupy dostatočne jednoduché?

– Vykonali sa činnosti v rámci programu efektívnym spôsobom a boli nákladovo efektívne?

– Boli úrovne financovania a iné dostupné zdroje primerané?

Účinnosť programu sa posúdila na základe týchto otázok:

– Ako prispeli výsledky programu k lepšej ochrane detí na internete a v digitálnom prostredí v širšom zmysle?

– Priniesol program zmenu? Podnietil účastníkov vykonať činnosti, ktoré by sa bez programu neboli vykonali?

– Existujú iné aktivity, prostredníctvom ktorých by sa výsledky dosiahli účinnejším spôsobom? Ktoré sú hlavné prekážky zlepšovania účinnosti programu a príležitosti na zlepšenie jeho účinnosti?

Vplyv a udržateľnosť programu sa posúdili na základe týchto otázok:

– Dajú sa z tohto posúdenia získať ponaučenia, ktoré by sa mohli využiť pri zostavovaní a realizácii následného programu?

– Do akej miery dopĺňal program iné programy a iniciatívy EÚ s cieľom zabrániť duplicitnému úsiliu a maximalizovať účinky?

– Zdalo sa pravdepodobné, že činnosti budú mať udržateľné účinky?

– Do akej miery by pozitívne zmeny dosiahnuté vďaka programu boli nastali bez zásahu zo strany EÚ?

Metodika hodnotenia

Práca v rámci hodnotenia bola rozdelená do troch prekrývajúcich sa fáz: počiatočnej fázy, fázy zhromažďovania údajov/analýzy a fázy priebežného hodnotenia/záverečnej správy. Hlavnou metódou zhromažďovania údajov boli dva online prieskumy: prieskum medzi účastníkmi projektu a širší prieskum medzi zainteresovanými stranami. Otázky v týchto prieskumoch odrážali hlavné otázky hodnotenia. Prieskumy dopĺňali konzultácie o širšom okruhu otázok s 25 zainteresovanými stranami zastupujúcimi účastníkov projektu, odvetvie, tvorcov politík, iné GR a mimovládne organizácie.

3. ZISTENIA HODNOTENIA

Výsledky hodnotenia sú pozitívne. Preukázali, že **program sa rozvinul a dokáže sledovať tempo technologického vývoja a sociologických úvah** o bezpečnom používaní internetu v skupine neplnoletých. Dobre reaguje na meniace sa požiadavky vo vonkajšom prostredí, čoho dôkazom je súčasný dôraz na sociálne médiá a cyber-bullying. Program však musí naďalej skúmať nové otázky a mať dlhodobú strategickú víziu, aby sa zabezpečilo začleňovanie týchto nových otázok.

Z výsledkov hodnotenia ďalej vyplynulo, že **ovplyvňuje iné vnútroštátne a medzinárodné činnosti** - literatúra, výskum a výsledky programu sa využívajú v širokom meradle a sú často citované. Okrem toho sa do programu vo veľkej miere začlenili odporúčania z hodnotenia predchádzajúceho programu.

Program sa vykonával efektívne. Na úrovni politiky sa dosiahli dobré úrovne komunikácie medzi súvisiacimi programami EÚ. Program je efektívny aj podľa hodnotenia, v ktorom sa zdôrazňujú výsledky programu vzhľadom na existenciu horúcich liniek, liniek dôvery a centier zvyšovania informovanosti vo väčšine členských štátov. Takisto sa v ňom dospelo k záveru, že **súčasné zameranie a štruktúra programu sú primerané** a v ďalšom období nie sú potrebné podstatné zmeny. Podpora a financovanie, ktoré sa poskytujú v rámci programu, sú kľúčovým faktorom existencie projektov, predovšetkým vzhľadom na súčasné hospodárske obmedzenia.

Celkový obraz programu je veľmi pozitívny, podľa zistení hodnotenia však existuje priestor na zlepšenie v určitých aspektoch. Podľa niektorých zainteresovaných strán je potrebné vykonať ďalšiu prácu, aby sa zabezpečila priama účasť detí. Projekty si vyžadujú dlhšie obdobia financovania, aby sa zabezpečila lepšia kontinuita a vyčlenili dostatočné obdobia na reflexiu. Je potrebné, aby program držal krok s technologickým vývojom – prostredníctvom získavania informácií o trhu, projektov na zlepšovanie vedomostí a všeobecnej výmeny poznatkov. Program musí sledovať aj trendy legislatívnych tém vo vnútroštátnych kontextoch. Riziko obmedzenia vnútroštátnych rozpočtov a z neho vyplývajúce zmeny priorít znamenajú, že je potrebné zabezpečiť, aby vnútroštátne a regionálne priority zodpovedali európskym prioritám, aby sa maximalizoval účinok v budúcnosti.

4. ODPORÚČANIA VYPLÝVAJÚCE Z HODNOTENIA

Z priebežného hodnotenia vyplynul celý rad odporúčaní s cieľom posilniť účinok budúcich iniciatív.

Vzhľadom na **relevantnosť** sa odporúča, aby program Bezpečnejší internet pokračoval v úsilí zaručiť, že sa budú skúmať a financovať najpodstatnejšie činnosti na ochranu neplnoletých na internete. Mali by sa zachovať súčasné ciele programu v nerozšírenej podobe. Odporúča sa zachovať dlhodobú strategickú víziu programu a otázok, ktoré sú jeho súčasťou. Základňa poznatkov sa môže zlepšiť prostredníctvom nadviazania stykov s kľúčovými aktérmi odvetvia, medzinárodnými organizáciami, poskytovateľmi obsahu a výrobcami technológií. Mnohé styky so súčasnými zainteresovanými stranami sa dajú využívať lepším spôsobom. Mala by sa zvážiť intenzívnejšia účasť a zapojenie detí do programu vrátane metód, činností, pôsobísk atď.

Efektívnosť programu by sa mohla zlepšiť prostredníctvom dlhších období financovania projektov a menšieho počtu obmedzení vzhľadom na prideľovanie financií v medzinárodnom kontexte. Malo by sa ďalej zvážiť vykonávanie programu spoločne s inými projektmi, ktoré realizuje Komisia. Siete horúcich liniek, liniek dôvery a centrá zvyšovania informovanosti by sa mali ďalej koordinovať prostredníctvom podujatí a pracovných skupín. Spolupráca INHOPE a INSAFE by sa mala ďalej podporovať. INTERPOL zaujal kladný postoj k ďalšej spolupráci s projektmi v rámci Bezpečnejšieho internetu.

Vzhľadom na **účinnosť** sa odporúča zvyšovať informovanosť o práci programu Bezpečnejší internet, aby sa riešil problém možnej zníženej politickej podpory na vnútroštátnej/regionálnej úrovni. Program by sa ďalej mal zaoberať opatreniami na zvýšenie angažovanosti odvetvia a zintenzívnenie diskusie o právnych aspektoch ochrany neplnoletých. Vo vzťahu k medzinárodným sieťam sa odporúča, aby sa prístupové krajiny a Rusko/juhovýchodná Európa zahrnuli ako do rozširovania základne poznatkov, tak aj ako adresáti sprostredkúvania poznatkov/najlepších postupov od skúsených zainteresovaných strán. Program by mal zabezpečiť, aby sa základňa poznatkov zlepšovala prostredníctvom príspevkov do výskumu, ktoré sa budú orientovať podľa narastajúcej miery už uverejnených informácií a vychádzať z nich. Mali by sa zlepšiť ročné správy projektov vzhľadom na výsledky a účinky. Program by mal zabezpečiť aj to, aby sa poznatky sprostredkúvali školám a zakomponovali do učebných osnov.

V hodnotiacej správe sa odporúča viacero iniciatív na zlepšenie **účinkov a udržateľnosti** programu. Po prvé, odporúča sa zvážiť vytvorenie dvoch typov fór – jedného na diskusiu o technologických otázkach vznikajúcich v súvislosti s programom a jeho cieľmi, druhého na diskusiu o príslušných legislatívnych otázkach vznikajúcich v jednotlivých krajinách. Po druhé sa odporúča vypracovať ďalšie ukazovatele na meranie účinkov činností na zvyšovanie informovanosti. Program by mal aj zlepšiť príležitosti pre projekty financované z rôznych programov Komisie na výmenu poznatkov a diskusiu o spoločných témach.

5. PRIPOMIENKY A ZÁVERY KOMISIE

Priebežné hodnotenie potvrdilo, že činnosti a iniciatívy programu Bezpečnejší internet na základe ukazovateľov hodnotenia zaznamenali úspech. Mimoriadne pozitívne sa hodnotí skutočnosť, že sa programu podarilo udržať tempo s rýchlo sa meniacimi okolnosťami v tejto oblasti vrátane technologických a sociologických hľadísk.

Komisia berie všetky výsledky na vedomie a v prebiehajúcich i budúcich činnostiach a stratégiách zohľadní všetky odporúčania.

Komisia žiada Európsky parlament, Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov, aby:

(1) vzali na vedomie, že program sa v prvej časti vykonávania úspešne realizoval,

(2) pomáhali Komisii pri jej práci s cieľom zvyšovať viditeľnosť, stimulovať nepretržitý dialóg a podporovať zapájanie aktérov a zainteresovaných strán v oblasti Bezpečnejšieho internetu.